

Apol·lo XIII: un fracàs reeixit

L'abril del 1970 els tres astronautes de l'Apol·lo XIII hagueren de renunciar a arribar a la Lluna i foren ben a punt de morir en plena missió. Una pel·lícula protagonitzada per Tom Hanks commemora aquesta odissea.

Els supersticiosos hi devien trobar una pila d'arguments. Es tractava de l'Apol·lo XIII, que havia estat llançat a les 13.13 (hora militar) de l'11 d'abril de 1970. I l'accident va ser dos dies més tard, és a dir, el 13. L'atzar fa aquestes jugades, però sortosament la malastrugança del número tretze no va acabar de funcionar. Tots tres astronautes tornaren sans i estalvis a la Terra.

De les set missions Apol·lo destinades per a arribar a la Lluna, només una va començar el retorn abans de trepitjar el satèl·lit. L'Apol·lo XIII, amb què viatjaven Jim Lowell, Fred Haise i Jack Swigert, va tenir un contratemps que hauria pogut costar la vida als tres astronautes. El veterà Jim Lowell, que ja havia passat vora el satèl·lit amb l'Apol·lo VIII, i els seus dos companys somniaven a trepitjar la Lluna, però després donaren per bo de poder tornar a caminar sobre la Terra.

Ara, l'epopeia és reviscuda per obra de Hollywood. El 6 d'octubre s'estrenarà *Apollo XIII*, pel·lícula protagonitzada per Tom Hanks i realitzada per Ron Howard. De petit, l'actor estava entusiasmada amb la cursa espacial. De gran volia protagonitzar algun projecte per dur l'astronàutica a la pantalla. Un llibre escrit en col·laboració entre Lowell i el periodista Jeffren Kluger, *Lluna perduda* –ara retitulada amb el nom de la pel·lícula–, en va obrir la possibilitat. Howard en va comprar els drets i va buscar un protagonista. Hanks buscava una pel·lícula. La trobada d'interessos ha donat per resultat una nova aposta cinematogràfica. Després de trobar-se una sirena a 1, 2, 3, *Splash!* i d'esdevenir símbol americà a *Forrest Gump*, Hanks ha de tocar la fibra sensible del públic exposant la part més humana d'aquell viatge que va protagonitzar l'Apol·lo XIII.

L'odissea. Aquest viatge havia estat fins i tot avorrit. Diuen que àdhuc des del control de Houston demanaven una mica més d'acció. I l'acció arribà quan dos fils elèctrics entraren en contacte i llançaren una

espurna que inicià un incendi. Aquest afectà els dipòsits d'oxigen i de combustible. Els líquids començaren a escapar-se i la nau féu estranyes giragonses. La frase que Lowell adreçà al centre de control era més aviat senzilla, vista la magnitud de la tragèdia. "Houston, tenim un problema".

La nau era a 328.000 quilòmetres lluny de la terra, és a dir, a menys de 60.000 de la Lluna. De moment, la tripulació només va detectar que els dipòsits perdien pressió. Oxigen i hidrogen es conservaven en forma líquida i, per tant, als tancs, hi calia una temperatura de 182 a 252 graus sota zero. Poc després, la comunicació era dramàtica: "Perdem alguna cosa per l'espai". Era l'oxigen que s'escapava, formant un núvol tan gros que alguns astrònoms aficionats pogueren observar-lo.

Perdent el combustible i l'oxigen caigueren cap a la Lluna. La situació no admetia gens de dilació. Els màxims especialistes foren trets de la dutxa, del llit o d'on fossin. A Houston sospesaven les possibles opcions, i els càlculs per a comprovar-les es feien en poques hores, quan haurien requerit setmanes per a treballar-hi amb calma. Alan Shepard, el primer astronauta americà i que ara havia estat superat en la selecció de l'Apol·lo XIII –tot i que anà a la Lluna comandant l'Apol·lo XIV–, n'era un element clau. Prop del simulador dirigia els col·legues que portaven a terme les operacions que els tècnics assenyalaven per comprovar-ne la viabilitat i els efectes.

Finalment, hom prengué una solució ariscada –i quina no ho era en aquelles condicions? Els astronautes utilitzarien com a tracció el mòdul d'alunatge, l'Aquarius.

Dalt, els tres protagonistes: d'esquerra a dreta, Bill Paxton, Kevin Bacon i Tom Hanks. Baix, una escena d'un descans durant el rodatge. A l'esquerra, Jim Lowell.

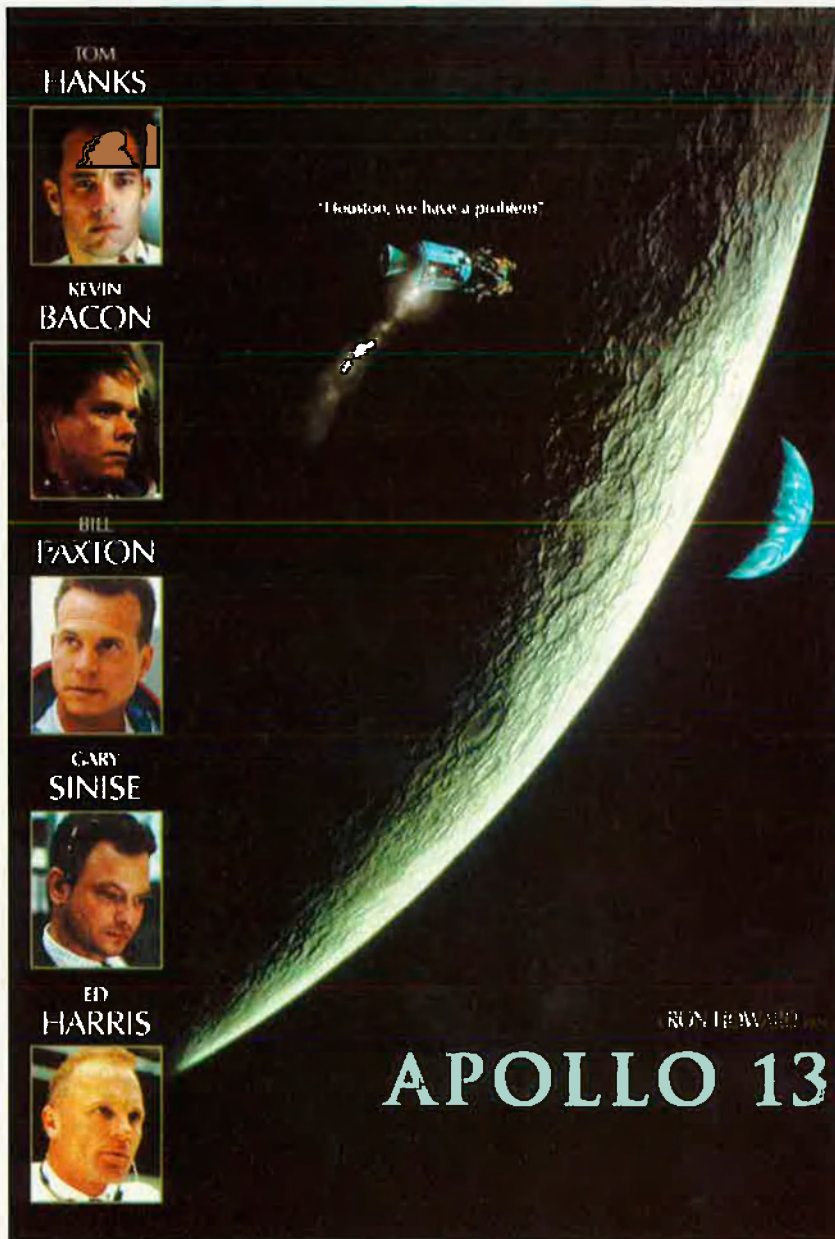
Es tractava d'estalviar al màxim l'energia dels mòduls de servei i de comandament, necessaris per a arribar a la terra. D'una altra banda, la NASA havia decidit que no era factible de fer girar cua a l'Apol·lo. Aprofitarien, doncs, el camp gravitatori de la Lluna per agafar empenya i encarar-se a la Terra.

Els dies següents –perquè l'aventura en durà gairebé quatre– foren d'una existència en condicions ben precàries per a tots tres astronautes. Gairebé a les fosques per a estalviar energia –s'il·luminaven amb lots–, encabits tots tres en un mòdul pensat per a dues persones ben ajustades, racionant aigua –només disset centilitres per persona i dia– perquè la necessitaven per a refredar els punts de la nau que assolien temperatures massa elevades, i un estat físic i psíquic cada vegada més decaïgut, només animat per les paraules de Gene Kranz, director de vol.

Mentrestant, un dels experts comentava que la cosa hauria pogut ser molt pitjor. Aquesta frase, que potser semblaria pur humor negre, es referia al fet que l'explosió s'havia produït en un moment que encara permetia una operació de salvament. Més a prop de la Lluna o ja sobre el satèl·lit, la vida dels astronautes s'hauria anat consumint a poc a poc.

En passar per la cara oculta de la Lluna, es perderen durant uns minuts les comunicacions amb la terra. Haise i Swigert –que havia entrat a la missió de rebot, per la baixa, pocs dies abans, d'un dels astronautes titulars– preniën fotos de la Lluna. Lowell els avisava que potser mai no les podrien revelar. I ells responien que Lowell

ja havia contemplat la Lluna de prop, però que per a ells era la primera i última vegada. Deuen ser aquests els detalls mínims anecdòtics que es destaquen quan una aventura angoixant acaba bé.

Homenatge. Ja de tornada a la Terra, els tres astronautes hagueren de fer càlculs acurats amb un sextant espacial. Devien assemblar-se als intrèpids navegants que a l'Edat Mitjana s'endinsaren per mars desconegudes guiant-se pels estels. Les delicades operacions tenien per objectiu d'establir amb tota exactitud la seva posició, perquè una petita desviació podia fer-los passar a uns quants milers de quilòmetres de la Terra.

Finalment, els astronautes abandonaren l'Aquarius, que fou ejectat com un tap de xampany, i es reintroduïren al mòdul "Odíssea"

L'equip va filmar unes quantes hores en microgravetat. De 23 segons en 23 segons això significa uns 600 vols del KC-135. I la programació per a filmar no era gens fàcil. Calia tenir-ho tot organitzat de manera que tot flotés per on la imatge requeria. Calia que actors i tècnics no tinguessin mareig en una muntanya russa tan original.

—de nom ben escaient—. Atrets d'estona pel camp gravitori terrestre, començà una caiguda vertiginosa, de vora 40.000 quilòmetres l'hora. Començaven a notar la força de la gravetat. El fregadís feia arribar l'exterior a cinc mil graus centígrads. El portaavions Iowa Jima s'esperava vora Samoa. I, per ironies del destí, aquell va ser un dels amaratges més exactes en tota la història dels Apollo.

Els tres astronautes havien perdut quinze quilos entre tots tres. Pel que havien passat, el seu estat físic era excel·lent. Quant a l'estat psíquic, res no els podia semblar millor que tornar a trepitjar el planeta. Com deia Lowell, "la nostra missió va ser un fracàs, però m'agrada de pensar que fou un fracàs reeixit".

I és que la sang freda dels astronautes i la seva preparació, igual que l'actuació de tots els experts i controladors, havia permès de solucionar un dels moments més dramàtics de la història de la NASA. Potser per això Hanks creu que, encara que sigui irònic, la pel·lícula sobre una missió espacial fracassada es converteix en el millor homenatge a l'agència espacial.

Hanks ha complert el seu somni de sentir-se una mica astronauta. Entre més coses, ha fet més vols de prova dins la microgravetat, en els seus entrenaments, que cap dels professionals que admira. Hollywood ha trobat totes les facilitats per part de la NASA i ha fet servir el KC-135, un avió Boeing reconvertit. El KC-135 permet d'obtenir 23 segons en estat d'ingravedesa. Després de pujar a 9.100 metres, baixa en caiguda lliure, i tot —i tothom— comença a flotar.

L'equip va filmar unes quantes hores en microgravetat. De 23 segons en 23 segons això significa uns 600 vols del KC-135. I la programació per a filmar no era gens fàcil. Calia tenir-ho tot organitzat de manera que tot flotés per on la imatge requeria. Calia que actors i tècnics no tinguessin mareig en una muntanya russa tan original.

Per alguns, *Apollo XIII* és propaganda reaccionària, per uns altres, un homenatge a la NASA, per molts, una mostra més d'efectes especials i per a uns quants, un negoci esplèndid. Aventura angoixant que s'acaba bé, tres homes perduts per l'espai i amb prou sang freda per a no defallir, uns tècnics que els saben dur a bon port i unes famílies en dramàtica espera. Què més es podia demanar? Els astronautes-herois dels 60 han estat simbolitzats en aquells que menys homenatges reberen, els que feren més de 700.000 quilòmetres sense visitar el lloc on tenien planejat d'aturar-se. Potser perquè Hollywood sap que els herois que més emocionen no són els perfectes, que semblen màquines, sinó els que també mostren les febleses i errades humanes.

Xavier Duran